

Landskap: Småland Upptecknat av: Carl Andersson,
Härad: Kinnevald Adress: Ljungagård, Kalvsvik.
Socken: Kalvsvik Berättat av:
Uppteckningsår: 1932. Född år i

	sid.
Uppteckningen rör	
Original - spelman.	1.
Årsgång.	2-3.
Hajagubben - ett troll.	4.
Ormar.	5.
Fan tog lik av hårdhjärtad man.	6.
Brudahall - där brud blev bergtagen.	7.
Tumlingen, holme, som uppkom då jättekvinna tap- pade sand.	8.
Man med stor aptit.	9.
Väderleksspåman.	9-10.
Kloka Anna letar rätt på tjuvgods.	12.
Klok man.	13.

13 sid.

4744

Jag har läst i tidningen att ni vill ha reda på en del gamla sägner och original; som har levat i bygden. Jag kan så gott jag förmår förtälja en del gamla historier jag hört här från min hembygd Kalvsvik, mitt namn är Carl Andersson, Ljungagård, 32 år. Jag brukar skriva i Smålandsposten, som referent från Kalvsvik. Det jag här kommer att förtälja, har jag hört från gamla personer, som än lever, och som deras föräldrar eller mor eller farföräldrar varit med om. Garanterade sanna och ej diktade ramsor. Jag har intervjuat många gamla, för jag är intresserad för saken, och jag lovar att försöka ta reda på mycket gammalt, som jag kan. Jag hade tänkt att skriva i en tidning om det för att få en extra slant, men i hopp om lite procent av de 700 kr. skall jag lämna det till er i stället. Jag skall börja med en del original. Jag kunde ta rätt på många, men en del av deras barnbarn lever och dem vill jag ta förbi. Har fanns en speleman, som bodde i nordöstra delen av Kalvsvik, som dog för omkring 50 år sedan, som kallades i vanligt tal för Spelemassen. (Magnus). Han var mycket originell och anlitad som byspeleman vid dans och bröllop. Han var mycket fattig på jordiska ägodelar och saknade ofta bröd. Men när han kom på ett kalas med stort överflöd brukade han säga. "Det är precis som hemma hos mig". Och det ordspråket kan man få höra än idag.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Original -
spelman.

Det fanns i början av 1800-talet en märklig man, som bodde i Kalvsvik, som hette Sven, men i vanliga fall kallades för Schän till Torås (Toragård). Han brukade gå årsgång julnatten och en person, som fick efter enträgna böner följa med som hette Håkan (vars sondotter, som nu lever och är 80 år, som jag fått historien av.) Då Håkan efter många förhållningsregler ställdes farden till den gamla kyrkan, som nu är riven. Den nedtogs 1852, för den nya byggdes 1851. Där fick Håkan stanna vid kyrkogrunden medan Sven gick fram till dörren och blåste i nyckelhålet 3 gånger. En och två gånger frågade han om Håkan såg någonting. Men han såg inget. Men 3 gången såg han som ett stort lakan sväva i luften. Då han då sade att han såg, sade Sven att nu aro vi redo att gå. Håkan talade sedan om att de såg brudfölje och likfölje där. De såg kända personer, och de hörde hur liarna raslade på falten, om det blev god gröda. De såg flyttlass och allt möjligt. De fick ej gå ur vägen för vad de mötte utan gå rakt fram. Och på många ställen hade folk satt ut mat och brännvin åt dem. De fortsatte farden till de kom till en gård Rävsjö där Håkan hade varit dräng, där såg han att de hade glömt att lägga på mjölet, som lades på utifrån, varför han gick fram och lade på det. "Det hade

4744

du ej skullat gjort", sade Sven, "för nu får vi ej se mer i kväll".
Och de fick ej se mer heller. Häkan sade sedan att årsgång går han
aldrig mer. Häkan Häkansson dog 1868, bodde i Länsmansgård.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
3

4744

Hajagubben, ett troll.

Namnde Håkans hustru Elin var en gång litet före jul i färd med att sätta in bröd i ugnen, då dörren öppnades och en trollkärning kom in och ropade: "Hajagubben vill ta mig ho, skall jag öra"? "Råd dig själv, blev svaret, jag råder ingen", varpå hon slog till trollkärningen med brödspaden och hon försvann genom dörren och aldrig visade sig mer. - Hajagubben var enligt sagan ett troll.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

4744

Ormar.

Det berättas av äldre personer att på ön Klacklinge i Kalvsvik skall en gång på början av 1800-talet eller i slutet på 1700-talet ,att ön översvämmades av ormar, så att knappast folket kunde bo där, och de beklagade sig för en vandrande gesäll. Det är ingen kost om ni lovar mig en kanna brännvin , skall jag ta väck dem, vilket beviljades. Han gjorde då upp en stor eld och läste besvärjelse, men först frågade han , om de hade sett någon lindorm, men det hade ingen. Då han hade läst besvärjelse, strömmade ormarna in i elden i stora flockar, sist kom dock en stor lindorm, vilken kastade gesällen också i brasan så han också förbrändes.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

4744

Fan tog lik efter hårdhjärtad man.

Jag har frågat gamla efter Villemann i Kalvsvik, men ingen vet, troligtvis är det, en vid namn Vilhelm Branting som levde i slutet av 1700-talet. Han var ägare till Kullakvarn i Kalvsvik, och Gävardstorp i Tavelsåg. Han var en hårdhjärtad man, som fortryckte allmogen, och ofta tvingade och lockade underlydande att påtaga sig hans förseelser och i hans ställe slita spö och sitta i stocken, det berättas, att han hade med fan att göra. Enligt berättelser dog han på Vaxjö lasarett, och när han forslades hem som lik, så när de kom en kilometer från Kullakvarn vid en backe, som än kallas Trollbacken visade sig fan och tog liket, så att när han begrovs enligt sägner, lades en alstock i kistan och begrovs i hans ställe. Men han fick ingen ro i sin grav, utan den var öppen var dag om den rätt skottades igen, utan den fylldes till sist med småsten, vilket jag själv sett för hans grav och värd är på den gamla kyrkogården i Kalvsvik.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

4744

Brudahall, -där brud bergtogs.

Det berättas också en sagan om en del bergkällor, som finns 1,5 kilometer från kyrkan mot Göth, att en gång när ett brudpar for till kyrkan att vigas blev bruden bergtagen av ett troll, och många spåkhistorier står enligt sagan förknippade till denna händelse, och berget kallas än idag för "Brudahalla".

Carl Andersson.

Ljungagård
Kalvsvik.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

4744

Kalvsvik den 28/2 1932.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Rektor Elgkvist.

Da jag personligen var hos Eder och avlämnade en del gamla anteckningar, lovade jag att få rätt på litet till, vilka jag här har antecknat följande:

Sånger.

Tunlingen, holme, som uppkom, då jättekivvna tappade sand.

Genom Kalvsvik går en grusås från norr till söder. I södra ändan går åsen som en halvö långt ut i sjön, vilken kallas Rösåsa-udd går ned i sjön och upp igen och bildar en holme till formen avlång. Sägen om åsens uppkomst förtäljes att det var en gång en jättekvinna, som skulle sanda sitt golv och bar sand i en vante som det var ett hål på. "Sadet" rann ut och bildade åsen. När vanten var tom såg hon att hon hade litet i tummen, vilket hon kastade ut i sjön, vilket bildade nämnda holme, vilket än i dag kallas för Tunlingen.

4744

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Originella personer.

Man med stor aptit.

För en 40 år sedan levde här en man som lät höra tala om sig mycket, som mina föräldrar väl kände som hette Magnus Dag (masse dag), för sin stora aptit. Han höll ett vad men en bonde Jon Johansson Klockaregård, som dog 1906, att han skulle äta upp en kaka bröd fortare än hans häst. Vadet gällde en skäppa råg. Dag vann vadet. En gång var han och arbetade i Hagsgärdegård jämte en del andra arbetare. Dag hade långt hem och skulle äta före de andra men gjorde bordet rent, och till den häpnadsvärdan förklarade han att mindre än en kanna gröt till en arbetare var ej lönt att bjuda (en gammal kanna är nära 3 liter).

En gammal man dog här för tio år sedan på älderdomshemmet, där han bodde bara de sista dagarna, annars bodde han djupt inne i skogen, 4 kilometer från kyrkoby i en koja av jord och sten. Han var en säker spåman, att spå väder och gröda. Han spådde på färgen på aborrar och på vinterbräten (vintergatan). Han kallades för Nöjdasvennen (Sven Nöjd). Han levde på tjärbränning och ekorrjakt. Om han hade varit någonstans och arbetet eller ett ärende skylldes han

Väderleks-
spåman.

4744

alltid folk för att de hade tagit hans vet(förstånd) och använde när
när de skulle göra något krångligt och invecklat, han var omöjlig
med skrock och vidskepelse. I unga år gick han som "förtenare" över
nästan hela europa.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

4744

Kalvsvik den 4/3 1932.

Herr Rektor Elkvist.

Jag insände en del anteckningar i måndags men kom ihåg när jag postat brevet, att jag ej satt mitt namn inunder, varför ni ej kan veta vem som sandt det, vilket är orsaken att jag nu skriver dessa rader och ber om ursakt för mitt slarv.

Tecknar värdsamt

Carl Andersson

Ljungagård

Kalvsvik.

Jag har som Rektorn vet förut personligen avlämnat en del anteckningar i Januari månad.

4744

Kalvsvik den 4/3 1932.

Insändt av Carl Andersson ,
Ljungagård Kalvsvik.

Jag har har en liten historia som jag nog har glömt att insända, som är sann och jag har fått den av vår byskomakare P.M.Pettersson, som är 70 år.

Den hände för 40 - 50 år sedan. Hans fader saknade en dag en av sina bikupor, men han hade ej bevis vad den tog vagen. Han bad då sin son , nämnde P.M.Pettersson, att gå till kloka Anna i Skatelöv. Han gick och när han kom och utträttade sitt ärende, svarade hon att hon ej var glad at tjuvgods, "men jag skall hjälpa dig sen du gått så långt", så svarade hon . Så svarade hon att i Satans ärende hade de stulit den och i Satans ärende skall de bara hem den. Men ni får ej nytta av den om ni är uppe den eller den natten , så får ni se vilka som kommer hem med den. De var 2 när de tog den, men när de kommer ar de 3. Den ene ar Fan, Men de vågade ej, utan de horde ett dån och när de kom ut låg kupan i brunnen så de fick ej nytta av den.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

—
12

Kloka Anna
letar rätt
på tjuvgods.

4744

Klok man.

En bonde här, som dog för 5 - 6 år sedan vid namn A.G. Johansson Södregård, skulle gå till Sven i Härensås. Han hade brännvin med sig och skulle bjuda på. Så tyckte han det var för mycket i flaskan och hällde den litet. Men när han kom fram sade Sven att "du trodde att jag tog för mycket, så du hällde bort vid en backe 2 mil därifrån. Han höll på att bli förskräckt för Sven vilket kan tänkas.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13